

SKV Avelsstrategi för västgötaspets

Specialklubben för Västgötaspets (SKV) mål är att väcka intresse för och främja avel av sunda, mentalt och exteriört goda västgötaspetsar samt att förvalta rasens specifika egenskaper och attribut enligt den av FCI stadfästa rasstandarderna för västgötaspets.

Uppfödarnas val av avelsdjur ligger till grund för bevarandet av denna gamla hundras. Årftlig variation är en förutsättning för rasens fortlevnad. Aveln skall vara målinriktad och hållbar. Med hållbar menar SKV att aveln inte skall leda till brister i hälsa, mentalitet eller exteriör eller att aveln skall frambringa exteriöra och mentala avarter. Vidare är det ytterst viktigt att rasens genetiska variation bevaras.

Goda hundar anser SKV vara typmässigt goda hundar. Typ är summan av alla de egenskaper som tillsammans utgör rasen västgötaspets och som klart skiljer den från alla andra hundraser. Egenskaperna beskrivs tillsammans med helheten och bakgrunden i FCI: s rasstandard för västgötaspets.

SKV ansvarar tillsammans med SKK för hundrasen västgötaspets i Sverige.

Avel skall ske i överensstämmelse med den svenska djurskyddslagstiftningen och enligt SKK: s grundregler.

För att förvalta västgötaspetsen som den friska och robusta hundras den är, har SKV utarbetat nedanstående riktlinjer som stöd för avelsarbetet.

SKV skall

- * Verka för en bred avelsbas
- * Verka för genetisk variation
- * Verka för en god hälsa som möjliggör ett långt liv
- * Motverka exteriöra och mentala ytterligheter

Historik

Västgötaspetsen är en kondrodystrof variant av den nordiska spetsen. Som typ den känd som en gammal svensk lantras med en roll som gårdshund, vaktare och vallhund i bondesamhället. Västgötaspetsen följde kreatursfororna, främst i Sveriges syd/sydvästliga jordbruksbygder. De sista resterna av den gamla svenska vallhunden räddades åt eftervärlden genom av en sinkadus. Den kynologiskt intresserade konstnären och författaren, greve Björn von Rosen, satte våren 1942 in en annons i Skaraborgs läns tidning och beskrev sin minnesbild av hunden. Om sitt inventeringsarbete berättar Björn von Rosen bl.a. att synen av den lilla spetsen som följde kreatursfororna blivit allt sällsyntare och efter hand upphört. "Vall- och gårdshundar följde nog ibland som förr fororna, men de var av uppenbar blandras, inte sällan med tydliga inslag av collieblod." Rektor Karl Gustav Zetterstén från Vara erbjöd sig att hjälpa till i efterforskningarna. På cykel företogs en inventering. Resultatet blev en handfull typiska hundar, som kom att bilda den första basen. Tiken Topsy blev rasens standard modell. 1943 godkände SKK officiellt "Svensk Vallhund" och 1953 fick rasen sitt nuvarande namn. Rasen konsoliderades snabbt. År 1958 var antalet nyregistreringar uppe i över 100. Toppåret 1971 var antalet nyregistreringar nära 400.

Förekomsten av andra raselement ger sig ibland tillkänna. Det kan födas långhåriga västgötaspetsar, samt hundar av ej godkänd färg, som svart, vit, leverbrun eller blå, även västgötaspetsar med blå ögon. I likhet med collie och relaterade raser är många västgötaspetsar ljudkänsliga. Västgötaspets förekommer också i rapporter om biverkningar av ivermectin, som collieraser inte tål. Ivermectin är ej registrerat på hund men används mot rävskabb och noskvalster.

Nuvarande population

Registreringsstatistik

Bilaga 1 Statistik

Ang den effektiva populationen inom rasen och inavelsgraden – se bilaga 2

Högsta acceptabla inavelskoefficient 6,25 = kusinparning.

SKV delar SKK/AK uppfattning att det ej är förenligt med SKK:s avelspolicy att para far med dotter, mor med son eller helsyskon med varandra.

Målsättning: Att minska inavelsgraden samt bevara den genetiska variationen inom rasen.

Hälsa

Avelsarbetet med västgötaspets inriktas på att behålla rasen ursprunglig och naturlig, med god fertilitet, bibehållna vallanlag, en stabil mentalitet och en allsidig bruksduglighet. Rasens goda hälsa och vigör bekräftas av en hälsoenkät bland SKV:s medlemmar samt av försäkringsstatistik.

För att behålla rasen sund och frisk eftersträvas genetisk bredd med stor spridning av arvsanlag i hela stammen.

Höftledsdysplasi

Höftledsdysplasi förekommer i lindrig utsträckning inom rasen.

Berörda individer visar sällan kliniska symptom.

SKV rekommenderar känd HD-status för avelsdjur.

SKV följer SKK/AK:s rekommendation att ej för mycket fokusera på HD.

SKV följer AK:s policy att det aldrig kan vara försvarbart att para två grava dysplaster (D eller E).

Målsättning: Ha kontroll på HD inom rasen.

Bilaga 3 HD-statistik.

Näthinneförändringar

Ett flertal retinala förändringar har påvisats i samband med ögonlysning.

SKV känner inte till utbredning av förändringarna eller eventuell arvsång. SKV kan överväga en kartläggning av nuläget i rasen som underlag för diskussion om lämplig nivå av bekämpning.

Arvsång: Arvsången är inte klarlagd.

Målsättning: Minska antalet retinala förändringar.

Ljudkänslighet

Ljudkänslighet/skottberördhet förekommer frekvent inom rasen. SKV stöder genomförd MH som ett led i kartläggningen av rasens mentala status samt skotträdsla. SKV arbetar på en egen rasprofil.

Målsättning: Minska antalet fall av ljudkänslighet/skotträdsla.

Exteriör och mentalitet.

Det karaktärsmissigt typiska för rasen är vaksamhet, energi och frimodig livlighet. Västgötaspetsen är mångsidig och trivs med mental stimulans. Den är glad, positiv och orädd, det rasmässigt typiska är ett vaksamt och alert, ej stressigt temperament. Västgötaspetsen är lättlärd, trogen sin familj, ej intresserad av främlingar och den stannar hemma på den egna gården. Den har lätt att umgås med andra husdjur.

En västgötaspets är en alert och frimodig hund. Den passar lika bra hos en pensionär som i en barnfamilj. Rasen är robust och framåt och kan med framgång utbildas inom flertalet områden som bruks, lydnad, agility, viltspår och som räddningshund.

Målsättning: Att bibehålla ett rastypiskt temperament

Västgötaspetsen är en lågbent, kraftig och orädd liten hund, vars hållning och uttryck vittnar om vaksamhet, livlighet och energi. Förhållandet mellan mankhöjd och kroppslängd skall vara 2:3

Huvudet skall vara torrt och tämligen långt. Det skall uppifrån sett avsmalna jämnt mot nospetsen. Halsen skall vara lång med kraftig muskulatur och god resning. Två typer av svans förekommer, lång svans och medfödd stubbsvans. I båda fallen är alla variationer tillåtna.

Idealmankhöjd hanhund: 33 cm, tik: 31 cm

Detaljer att ta hänsyn till: en hund som ej är tung och ej övervinklad .

Västgötaspetsen skall ha en halvkort hård päls som är lätt att hålla ren.

Som ett hjälpmedel vid avelsplanering och i syfte att bibehålla en rastypisk exteriör anordnar SKV exteriörbeskrivning, som är en detaljerad beskrivning av hundarna. Fr o m 1978 t o m 2004 har c:a 1300 hundar beskrivits.

Målsättning: En funktionell, arbetande hund

Vallanlaget

Västgötaspetsen är en genuin boskapsvallare, s k kroppsvallare. Den arbetar genom att med skall och nafsningar i bakhasorna fösa djuren i önskad riktning. SKV genomför årligen vallanlagstester.

Målsättning

Att bevara vallanlaget inom rasen.

Stubbsvansen

Stubbsvansen är ett av västgötaspetsens attribut. C:a hälften av alla västgötaspetsar föds med naturlig stubbsvans. SKV har man tagit fram statistik (1990-96) om hur stubbsvansanlaget ger utslag på kullstorleken. Av samtliga födda valpar var 385 efter stubbsvansade föräldrar och 361 efter föräldrar där enbart en var stubbsvansad. Den enda egentliga skillnaden man fann var att under perioden födde stubbsvansade föräldrar 1,38 färre valpar per kull än föräldrar där bara en var stubbsvans. Orsaken antas vara att tillbakabildning eller absorbering av foster sker vid dräktighetstidens början vid parning mellan stubbsvansade hundar. Fenomenet sägs vara känt sedan 1800-talet och påverkar uppenbarligen inte de djur som föds med stubbsvans. I en skrivelse till Jordbruksverket (SJV) hänvisar SVK till en amerikansk vetenskaplig undersökning från 1950-talet, av vilken framgår att stubbsvansanlaget endast är dödligt i dubbel uppsättning. Sådana foster föds ej eftersom de alltid återbildas. Valpar med anlaget i enkel uppsättning föds med stubbsvans. Samtliga valpar i kullar där båda föräldrarna är långsvansade föds alltid med lång svans

Målsättning

För att bevara stubbsvansanlaget rekommenderar SKV att ett av föräldradjuret i en kombination har stubbsvans.

Sammanfattning

SKV anser att det är ytterst viktigt att förvalta alla rasens rastypiska attribut och inte förändra eller förädla den, varken exteriört eller mentalt. Vi har ett gammalt kynologiskt arv att förvalta. Rasen är sund. Mången västgötaspets blir 13-14 år eller äldre med bibehållen vitalitet. SKV strävar efter att rasen skall förbli den sunda, robusta och duktiga hund den alltid varit, nämligen en hundras utan överdrifter.

Strategi

På grund av den turbulens som rått inom SKV har föreningen inte kunnat prestera någon strategi.

Tidsplan

Fem år är en lämplig tidsperiod. Delutvärderingar görs varje år i samband med klubbens årsmöte då avelsrådsverksamhetens verksamhetsberättelse redovisas.

År	Antal individer i avel	Genomsnittlig inavel för årets alla kullar	Högsta inavelsgrad för enskild kull	Antal anor
1992	163	5,7%	33%	5,1
1998	158	4,7%	29%	5,0
1999	195	3,4%	17%	5,0
2000	214	2,8%	9%	5,0
2001	176	3,8%	18%	5,1
2002	204	3,6%	13%	5,1

På fem generationer bör genomsnittet vara 2,5%, enligt Lennart Swensson. Siffrorna visar en ökad medvetenhet om riskerna. Resultatet inte så tokigt, men en bit kvar till 2,5%.

Parn.typ	Kullar	Valpar	% inavel	Tänkta kombinationer 1992-2003
Typ 1	395	4,3	3,1%	Föräldrar mindre släkt än kusiner
Typ 2	38	4,1	8,9%	Föräldrar släkt som kusiner
Typ 3	17	3,4	16%	Föräldrar släkt som halvsyskon
Typ 4	3	2,7	29%	Föräldrar släkt som helsyskon/far-dotter

Västgötaspetsen följer mönstret för andra raser. Även om läget inte är alarmerande katastrofalt dåligt, finns mycket kvar att göra, sa Lennart Swensson.

Utnyttjad avelsbas	71	Effektiv populationsstorlek	= 35,5 tikar + 35,5 hanar
Tillgänglig avelsbas	94	Potentiell populationsstorlek	Upp till 100 = utom fara

Detta visar att avel med 35 tikar och 35 hanar skulle kunna bedrivas med samma effektivitet som nu sker inom rasen. Med en tillgänglig population på 100 djur börden genetiska variationen kunna behållas.

Avskrift av Västgötaspetsen 4-2003 från konferensen i Jönköping 20 september 2003 där Lennart Swensson redovisade dessa siffror.

Artikeln skriven av M Gustafsson / Avelskommittén.

	2000	2001	2002	2003	2004
Ant reg	212	171	225	242 *	238
Ant kullar	45	45	51	51	51
Ant valpar/kull	4,7	3,8	4,4	4,7	4,7
Antal hanar i avel	31	34	34	41	40
Antal nya hanar i avel	15	16	21	16	21
Antal tikar i avel	44	44	50	49	48
Antal nya tikar i avel	25	24	24	30	20

* 1 importregistrering

Tabell över röntgade hundar fördelade på det år de röntgats. T.o.m. 2004

		Ant rgt		Ant u.a.	%	Ant 1	%	Ant 2	%		%
Röntgade	tom 1994	275		251	91,3%	19	6,9%	5	1,8%	0	
	1995	40		39	97,5%	1	2,5%	0		0	
	1996	45		35	77,8%	8	17,8%	2	4,4%	0	
	1997	46		44	95,7%	1	2,2%	1	2,2%	0	
	1998	49		43	87,8%	4	8,2%	2	4,1%	0	
	1999	51		48	94,1%	3	5,9%	0		0	
	2000	98		80	81,6%	12	12,2%	6	6,1%	0	
	2001	62		53	85,5%	8	12,9%	1	1,6%	0	
	2002	81		65	80,2%	15	18,6%	1	1,2%	0	
	2003	76		62	81,6%	11	14,5%	3	3,9%	0	
	2004	57		47	82,5%	6	10,5%	3	5,2%	1	1,8%
	Summa	880		767	87,2%	88	10,0%	24	2,7%	1	0,1%

Tabell över röntgade hundar fördelade på det år de röntgats. T.o.m. 2004

		Ant rgt		Ant u.a.	%	Ant 1	%	Ant 2	%	Ant 3	%
Röntgade	2000	98		80	81,6%	12	12,2%	6	6,1%		
	2001	62		53	85,5%	8	12,9%	1	1,6%		
	2002	81		65	80,2%	15	18,5%	1	1,2%		
	2003	76		62	81,6%	11	14,5%	3	3,9%		
	2004	57		47	82,1%	6	10,5%	3	5,2%	1	1,8%
[1]	Summa	374		307	82,1%	52	13,9%	14	3,7%	1	0,3%

Tabell över röntgade hundar fördelade på registreringsår. T.o.m. 2004

Röntgade	reg > 1995	406		366	90,1%	32	7,9%	8	2,0%	0	
	reg 1996	39		38	97,4%	1	2,6%	0			
	reg 1997	65		54	83,1%	6	9,2%	5	7,7%	0	
	reg 1998	57		47	82,5%	8	14,0%	2	3,5%	0	
	reg 1999	86		69	80,2%	15	17,4%	2	2,3%	0	
	reg 2000	83		71	85,5%	9	10,8%	3	3,6%	0	
	reg 2001	65		56	86,2%	8	12,3%	1	1,5%	0	
	reg 2002	56		46	82,1%	8	14,3%	2	3,6%	0	
	reg 2003	23		20	87,0%	1	4,3%	1	4,3%	1	4,3%
	Summa	880		767	87,2%	88	10,0%	24	2,7%	1	0,1%

Tabell över röntgade hundar fördelade på registreringsår. T.o.m. 2004.

Röntgade	reg 1999	86		69	80,2%	15	17,4%	2	2,3%	0	
	reg 2000	83		71	85,5%	9	10,8%	3	3,6%	0	
	reg 2001	65		56	86,2%	8	12,3%	1	1,5%	0	
	reg 2002	56		46	82,1%	8	14,3%	2	3,6%	0	
	reg 2003	23		20	87,0%	1	4,3%	1	4,3%	1	4,3%
	Summa	313		262	83,7%	41	13,1%	9	2,9%		0,3%

[1]

Ewa Sundin: